

Itinerari lul·lià a la seu de mallorca

CATEDRAL D
MALLORCA

PÒRTIC

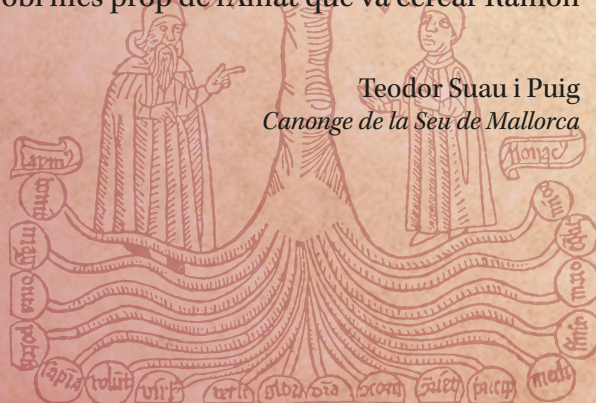
La Seu és la Casa Pairal de tots els mallorquins. Ho ha estat sempre i ho vol ser. Per aquest motiu, guarda amb cura la memòria de centenars de fills i filles de la nostra terra: a les innombrables tombes que conté, en les creacions escultòriques i pintures que els recorden, moltes d'elles obres dels millors artistes mallorquins, en el record d'aquells i aquelles que s'hi han volgut fer presents de moltes maneres, sobre tot dels qui s'hi han atansat per celebrar i pregar. Els seus noms, tan sovint anònims, amaren les parets, els silencis, els recons de la Seu.

El fet que sigui el primer temple catòlic de la Diòcesi l'obri a la història del cristianisme universal: les capelles, els altars, les representacions dels sants i santes que habiten tot el seu espai mostren el delit de la nostra Catedral de conservar aquesta història i de contar-la a les generacions que es van succeint en el temps.

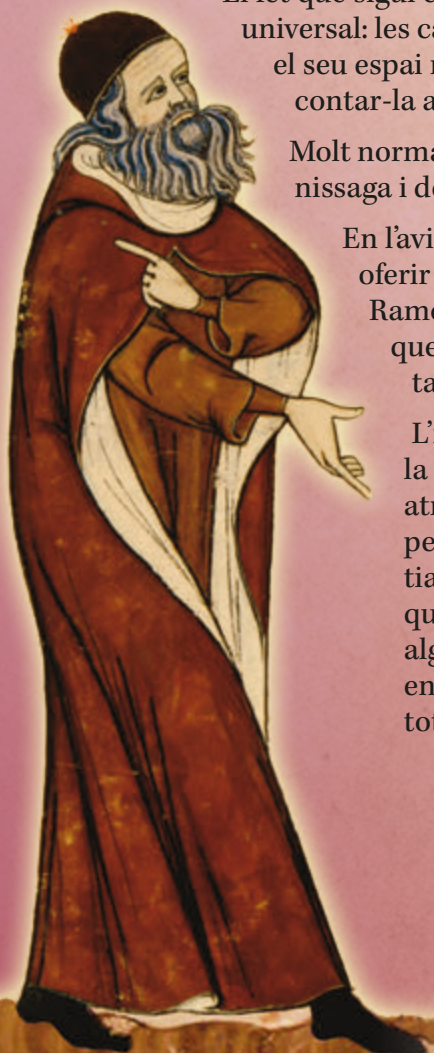
Molt normal, idò, que hi trobem la petjada de Ramon Llull, el fill major de la nostra nissaga i de la nostra Església.

En l'avinentesa del setè centenari de la seva mort ha semblat oportú al Capítol oferir la possibilitat de prendre contacte directe i visual amb la presència de Ramon a la Seu. Ho fa, entre altres activitats, amb la proposta d'un itinerari que convida a recórrer els llocs en que Ramon Llull hi és figurat o representat: hi és present.

L'itinerari està pensat per aconseguir una pluralitat d'objectius: satisfer la curiositat dels visitants, posar-los en contacte amb la figura de Ramon, atreure'ls a un major coneixement de la persona i de l'obra...; sobre tot, però, ajudar a aprofundir l'experiència que agermana Llull amb els cristians/cristianes d'avui: la recerca del Déu conegut en Jesucrist. És per això que hem volgut indicar en cada una de les etapes del camí que proposam alguns textos que ajudin a la meditació i convidin a la pregària. Per tal que, en acabar, qui ho desitgi, es trobi més prop de l'Amat que va cercar Ramon tota la vida.

Teodor Suau i Puig
Canonge de la Seu de Mallorca

ITINERARI

1. Façana de la Seu

En arribar a la Seu, la primera notícia de Ramon Llull és a la **façana principal**. Per això el nostre recorregut comença aquí. Es tracta d'una escultura exempta de pedra marès ubicada en un tabernacle situat a la torre lateral nord. L'obra hi fou col·locada en el moment de la intervenció restauradora de la façana, en motiu del terratrèmol que l'esquarterà (15 de maig de 1851), que primer fou dirigida per J. B. Peyronnet i, a la mort d'aquest, per Joaquín Pavia. Forma part d'un conjunt escultòric més ampli integrat per quatre imatges de les mateixes característiques materials i dimensions, també situades als tabernacles de les torres de la façana principal. Comparteixen espai juntament amb el Beat Ramon Llull, Santa Catalina Tomàs, Sant Pere i Sant Pau. Totes elles són obra de Guillem Galmés (1845-1927) i foren restaurades en la segona fase de la recuperació de la façana, en els inicis del present segle vint-i-u.

En el lloc on es troben aquestes escultures volen ser invitació a una primera mirada sobre la figura de Ramon per tal de copsar en la santedat que li és reconeguda la victòria de Déu sobre els límits, el mal i el pecat. Al mateix temps, situen el contemplador en les coordenades de la història cristiana: primer, la dels amics més propers de Jesús, els seus apòstols de la primera hora, Pere i Pau; immediatament després, i mitjançant un llarg salt en el temps, dos dels nostres referents en la vivència del seguiment del Crist: Santa Catalina Tomàs (1531-1574) i Ramon Llull (1232-1316). Catalina, la dona que va saber trobar Déu en la vida amagada d'un

convent de Ciutat; Ramon, que ho feu pels camins de tota Europa i de l'Àfrica del Nord; ambdós, històries reeixides de fidelitat, d'amor i d'esperança; en definitiva mallorquins que ens parlen encara avui de la voluntat de transformar la nostra terra en el bocí de Regne somniat per Déu.

Bon començament per el nostre camí d'apropament a Ramon Llull. Perquè ens proposa una primera aproximació a la seva història personal; bon moment, idò, per recordar els inicis del seu propi itinerari de fe, que nosaltres ens alagrarem de conèixer, recórrer i compartir amb ell. Fins a fer-lo nostre. Per això escoltarem la narració de l'experiència que ell mateix anomena "conversió a la penitència" i que vol dir: l'experiència que fonamenta la decisió de Ramon Llull de fer de la seva vida un do d'amor a l'Amat:

“Reconta primerament i abans de qualsevol altra cosa que mentre era senescal i majordom del molt il·lustre senyor rei de Mallorca, trobant-se en la plenitud de la seva juvenesa, era molt procliu a l’art de trobar i compondre cançons i dictats de les follies d’aquest món” (Vida Coetània Catalana).

“Jo era un home casat, amb fills, prou ric, dissolut i mundà” (Phantasticus).

*“Quan vaig ser gran i vaig sentir del món sa vanitat
vaig començar a fer mal, entrant en pecat,
oblidant Déu gloriós, seguint carnalitat;
però plagué a Jesucrist, per sa gran pietat,
de presentar-se’m cinc vegades crucificat
a fi que el recordàs i me n’enamoràs,
tan fort que jo procuràs que ell fos predicat
arreu del món, i que fos dita veritat
de la seva Trinitat i també que fou encarnat;
per la qual cosa jo vaig ser inspirat en tan gran voluntat
que a res pus no em vaig dedicar sinó que ell fos honrat;
i aleshores vaig començar a servir-lo de grat”* (Poema “Lo Desconhort”).

2. Capella de la Immaculada:

Entram ja a la Seu. Giram a mà esquerra. I trobam una nova presència de Ramon a la **capella de la Immaculada**. Serà també la nostra segona estació.

Hi ha una pintura a l’oli sobre tela adossada al mur dret. Forma part d’un conjunt ornamental mural constituït per estucs que pretenen crear la falsa arquitectura pròpia de l’estil en que es va voler adornar la capella. Els diferents elements estan decorats amb pintures al fresc, que emmarquen un grup de quatre llenços un dels quals representa Ramon Llull.

Entorn de l’any 1742 es va portar a terme una restauració de tot el conjunt de la capella, les despeses de la qual varen córrer a càrrec de la coneguda família Despuig, concretament de Fra Ramon Despuig i

Martínez de Marcilla (1670- 1741). Per aquest motiu, hi veureu varies vegades repetit el seu escut.

Les altres tres pintures representen, a l'esquerra, la Sagrada Família i Sant Joan Baptista; a la dreta, el Beat Ramon Llull i la transfixió de Sant Francesc d'Assís. Totes elles, obra del pintor mallorquí Guillem Mesquida (1675-1747), artista de reconeguda fama.

En el retaule primitiu, un llenç que avui es conserva a la capella de Tots els Sants de la Catedral, formava part del conjunt ideat per Mesquida, amb la imatge de la Mare de Déu, que ocupava el centre.

Ramon Llull és representat en el moment de la seva il·luminació a Randa, segons conta la *Vida Coetània*, moment clau de l'existència de Llull que l'artista relata amb molt d'encert: li ha posat una ploma a la mà, símbol clàssic de la condició d'escriptor, mentre la seva faç es dirigeix a un núvol blanc des d'on li parla Déu. Sempre va tenir Llull la certesa que la seva Art havia estat inspirada directament per Déu; aquí pouava la força amb que l'exposava als erudits, l'esmicolava per a la gent senzilla, la resumia, la reescrivia... amb un afany de fidelitat admirable al temps dels orígens. Als peus del Beat i sota la mà esquerra s'hi poden veure diversos llibres representatius de l'obra de Llull, entre els quals destaquen les figures de l'Art.

Pel contemplador, esdevé l'ocasió òptima de prendre consciència d'una de les dimensions més característiques de la personalitat de Ramon: la condició d'autor de molts llibres (més de dues-centes vuitanta obres, una tasca impossible aparentment). Pel creient, suposa la oportunitat d'endinsar-se en el secret més pregon de Llull: l'experiència de Déu, conegut en l'Amat, en el qual reposa i posa tota la seva confiança i que l'empeny a l'acció evangelitzadora sense descans. Pot ser motiu per a la pregària que demana al Senyor de les messes que no manquin mai bons predicadors de la Paraula, que sàpiguem emprar els mitjans tan rics de que disposa la nostra cultura actual.

A l'esquerra de Ramon hi ha una curiosa referència a Sant Ramon de Penyafort que segons la llegenda va partir del Port de Sóller amb la capa com a barca i vela, per tal de retornar allà on creia que el cridava la voluntat de Déu. Al costat del nostre Beat, recorda la relació d'aquestes dues grans figures de l'Església mallorquina i catalana i el paper que el dominic va tenir en moments decisius de la vida de Llull, especialment quan es plantejava anar a París a realitzar estudis universitaris, tot just tornant del seu peregrinar.

“Quan el reverend mestre acabà el seu pelegrinatge, es plantejà d'anar al gran estudi de París per aprendre-hi gramàtica altres ciències, mitjançant les quals i amb l'ajuda de nostre Senyor pogué donar conclusió al seu sant propòsit. Però els seus amis i familiars i en major mesura mestre Ramon de Penyafort, de l'orde de Sant Domingo, l'hi contrastaren i li aconsellaren que no hi anas, per la qual cosa retornà a la seva ciutat de Mallorca” (Vida Coetània).

“Ací hi romangué devers vuit dies, al cap dels quals, mentre es trobava en actitud contemplativa, amb els ulls vers el cel, en un instant li sobrevingué certa il·luminació divina que l'orientà sobre l'orde i la forma divinal de com havia de fer els esmentats llibre contra els errors dels infeels” (Vida Coetània).

3. Capella de Sant Sebastià:

Seguim. Avançam ara per la mateixa nau de l'esquerra, que deim de l'Almoina. Ens aturam a la Capella següent, la de **Sant Sebastià**.

El retaule fou dissenyat per Francisco de Herrera (1673-1733), introductor de la influència romana al barroc mallorquí. En morir fou enterrat a la Seu. Comença la seva construcció Mateu Joan Ferrer l'any 1712 i l'acabà el 1754 Joan Montaner (1688-1755) probablement amb l'ajuda del seu fill, Joan Muntaner i Upé (1716-1774).

A la part dreta del retaule i pertanyent al grup escultòric del mateix, s'hi veu una talla policromada de Ramon Llull. És representat de la forma més habitual a la nostra terra: amb la ploma i el llibre, el significat dels quals nosaltres ja coneixem. Porta també l'hàbit franciscà, a to amb la tradició que el fa un gran enamorat del Sant d'Assís i, per tant, afí als frares menors tant en el pensament com en l'espiritualitat. En el conjunt del retaule de Sant Sebastià, Patró de la Ciutat de Palma, fa companyia a Santa Bàrbara i Santa Pràxedes; Sant Andreu Avel·lí; Sant Pere Nolasc i Sant Nicolau de Tolentí, mentre que les pintures representen Sant Francesc de Borja i Santa Catalina Tomàs.

Tots ells es troben relacionats amb la nostra terra, perquè alguns són patrons menors de la Ciutat i de l'antic Regne de Mallorca. Això fa que aquesta capella pugui ser considerada com una memòria religiosa de la identitat mallorquina. Sobre tot, si hi afegim que a les portes laterals del retaule hi són pintades les figures dels populars Cabrit i Bassa, màrtirs segons la tradició més nostrada, per haver-se mantingut fidels al legítim rei de Mallorca, Jaume II quan hom el volgué espoliar els seus territoris; moriren ajusticiats al castell d'Alaró.

Pel que fa a Ramon Llull, la nostra estació ens ofereix l'oportunitat de recordar-lo com a l'home sempre atent a la voluntat de Déu, que posà tot el seu saber al servici de la fe, fins esdevenir el gran Amic de l'Amat, per amor del qual va ser tingut per

foll fins a donar per Ell la vida. Ens ajudarà la lectura atenta i tranquil·la del següent text del llibre de Amic i Amat:

“Anava l'amic per una ciutat com a foll, cantant de son amat; i demanaren-li les gents si havia perdut son seny. Respòs que son amat havia son voler i que ell li havia donat son enteniment; per això era-li romàs tan solament lo remembrament ab què remembrava son amat”.

4. Capella del Sagrat Cor de Jesús:

Lull és una figura gegantina que no s'esgota en la seva pròpia peripècias. No sols despertar un interès ben justificat entre els erudits i els estudiosos del seu pensament sinó que suscita l'amor de tantes persones que desitgen arribar a ser amics/amigues del Déu Crucificat i Ressuscitat. En vida i des de la seva mort fins a avui, Ramon Llull ha estat capaç de crear un seguici de deixebles que han trobat en la seva memòria el referent que freturaven per aprendre a pensar, a estimar i a creure. Són moltíssims. Entre nosaltres, mallorquins, també n'hi ha hagut i molts. Ha tingut defensors acèrrims i detractors apassionats. Però mai ha deixat indiferent a qui s'hi atansa.

Nosaltres travessam ara la gran nau central i passam a la del Mirador. Ens dirigim a la **Capella del Sagrat Cor**.

Allà hi trobam dues urnes que contenen les restes de lul·listes afamats: una dona, Beatriu de Pinós, i un religiós franciscà, Pere Joan Llobet. Són

ramon llull a la catedral de mallorca

altres tantes anelles de la història de Ramon que arriba fins a nosaltres.

Beatriu de Pinós-Milany i Ballester (Principat de Catalunya, aprox. 1433 - Palma, Mallorca, 1485) fou promotora de les doctrines de Llull; fundadora de l'Estudi General Lul·lià (1470- 1478). Baronessa de Milany-Vallfogona, senyora de Cartellà, filla de Ramon Galceran de Pinós i de Milany. Abans del 1454 es casà amb el seu cosí germà Francesc Galceran de Pinós-Fenollet i de Mur. Vídua a partir de 1475, tres anys més tard, sota la guia espiritual de l'ermità venecià Mario del Pascio (que vivia de feia un temps a Randa i havia obtingut del rei el permís de rehabilitació d'aquest lloc com a centre di-

dàctic lul·lià), llegà a Barcelona, davant el notari i cronista Pere Miquel Carbonell els seus béns i drets al municipi de Palma de Mallorca, perquè perpètuament fos llegida l'art lul·liana a Randa o a Miramar. Invalidat el testament davant l'oposició de l'inquisidor de Mallorca Guillem Caselles i per la impugnació de la filla Joana Estefania, el 1479 Mario del Pascio retornà a Venècia, on morí l'any següent. Beatriu s'instal·là aleshores a Randa, des d'on mantingué correspondència amb Pere Miquel Carbonell i la mare d'aquest, que l'informaven del procés del plet. Els llibres lul·lians que Pascio hi deixà foren segrestats, potser per deutes, però adquirits en llur major part per Beatriu. El 1484, en el seu darrer testament, cedí a la seva filla la major part dels béns i creà un benefici eclesiàstic en una capella de l'es-

glésia de Monti-Sion, a la Ciutat de Mallorca, perquè fos instaurada una càtedra d'art lul·liana sota el patrocini dels jurats de Mallorca, benefici que fou origen de constants litigis fins al s XVII, però fou tanmateix l'origen de l'Estudi General Lul·lià de Mallorca.

Pere Joan Llobet (Barcelona, ? - Mallorca, †1460), teòleg lul·lista català. Ciutadà de Barcelona. El 1449 obtingué d'Alfons el Magnànim privilegi d'ensenyar l'art lul·liana a tots els regnes de la corona catalano-aragonesa, i des d'aleshores fou professor a l'escola lul·liana de Miramar. El 1458, amb el també lul·lista Mario del Pascio, venecià, obtingué de Joan II permís per a ampliar el santuari de Sant Honorat, o Randa, i per a edificar habitacions per als deixebles de l'art lul·liana. Les seves

l·liçons foren compendiades en el còdex “*Ars notativa*”. Projectà el sepulcre monumental on després fou enterrat Ramon Llull, i en dirigí la meitat inferior (església de Sant Francesc, a Palma, Mallorca). En morir, Gabriel Desclapers en féu un notable elogi.

La memòria d'aquestes dues persones ens condueix a una constatació: la vida no és mai un camí de roses; de la contradicció en sorgeix la llum, quan el conflicte es resol des de l'horitzó de l'Amor, val a dir, amb els ulls fiders en la Creu del Ressuscitat. Ramon conegué el desconhort i el fracàs; fou perseguit en vida i després de mort; molt probablement patí martiri per la seva ardidesa en la predicació de la fe. La seva història, per tant, és una història de problemes i maldecaps; per això és una història d'amor. Per això ens convida a l'esperança. Aquests dos amics de Ramon, Beatriu i Pere Joan, conegueren el dolor de la incomprensió i dels malentesos. I ho superaren amb el coratge de la fe i de la fidelitat a les pròpies certeses i a l'experiència única que brolla del contacte amb Ramon Llull. Ells ens conviden a revisar la nostra actitud davant de les dificultats de la vida i a contemplar els propis límits com el lloc de manifestació de la gràcia. I a profunditzar la nostra fidelitat al seguiment de Jesús.

Així fou per Ramon; així també fou per Jesús, en la seva passió; així ha de ser per a nosaltres en els moments de les hores baixes del patiment. Vos convidam a pregar amb la mateixes paraules que ho feu Llull, tal vegada en circumstàncies que freturaven conhort i esperança:

“Jesucrist Senyor! Ara amar i contemplar vos voldria en la vostra santa i gloriosa passió, per tal que de vos me pogués enamorar i pel meu amor vos desitjàs honrar, lloar i servir. Per raó d'això, vull entendre i membrar aquelles fonts d'amors que per les espines agudes de vostra corona gitaren flors vermelles, roses de sang, flors ben olents que s'escorrien per vostre cap, d'on eixien, i s'escorrien i acoloraven vostra cara i tot el vostre cos, lo qual pintaven de vermella color. D'aquelles roses i flors Senyor, m'enamor i per elles sospir i planc i plor; roses que recolliren l'humana llinatge que havíeu perdut i per a vos amar, conèixer i servir i honorar lo retornaren” (Oracions de Ramon).

ramon llull a la catedral de mallorca

5. Al Memorial dels Sants i Beats mallorquins:

Tornam a la nau de l'Almoina. Pas-sam per l'arc que Gaudí col·locà aquí i que abans feia de portal major al cor baix de la Seu. És l'antiga Capella de Tots els Sants. El 2013, Any de la Fe, es va beneir el Memorial dels nostres Sants i Beats. Obra de l'artista Jaume Falconer i realitzat per artesans mallorquins amb materials de la nostra terra, representa l'Església de Mallorca com a arbre frondós que ha donat els bons fruits de la santedat, des d'Elies, bisbe martiritzat entorn de l'any 484 a Cartago amb altres companys, fins al recentment canonitzat Sant Juníper Serra.

En la festivitat de cada un dels Sants i Beats, després de la missa conventual del diumenge més proper, els concelebrants amb els fidels es traslladen aquí per donar gràcies a Déu pel do de la santedat i demanar la intercessió dels nostres sants sobre la Ciutat, la nostra terra i el món sencer. Ramon Llull hi té un lloc, naturalment.

Per al contemplador, arribat aquí, representa la possibilitat de recordar que el secret de Ramon, allò que el fa únic i irrepetible, estranyament interessant, sorprenent, **és la seva fe**. Aquesta és la clau d'interpretació de la seva vida i la seva obra senceres.

Una bona oportunitat per demanar de Déu la gràcia de la fidelitat a la crida a seguir-lo sense condicions.

“Amor és mar tribulada d’ones e vents, qui no ha port ni ribatge...”

“Anava l’amic en una terra estranya on cuitava atrobar son amat; en la via l’assaltejaren dos lleons. Temor tingué de morir l’amic, perquè desitjava viure per millor servir son amat; i digué els seus pensaments a son amat, demanant-li que la mort fos expressió del seu amor. Mentre que l’amic dialogava amb l’amat, els lleons vengueren humilment als peus de l’amic, i li qual lleparen les llàgrimes dels ulls qui ploraven, i les mans i els peus li besaren. I l’amic seguí el seu camí, cercant en pau son amat”

(Del Llibre de Amic i Amat).

6. A la Capella del Corpus Christi:

Avançam per la mateixa nau de l’Almoina y ens aturam a la **Capella del Corpus Christi**. Allà hi trobam la tomba del qui fou el primer Bisbe de Mallorca després de la restauració del cristianisme a l’illa, **Ramon de Torrella** (1238-1266). Llull tenia cinc anys en ser elegit i fou el seu Bisbe fins que en va tenir trenta quatre. Si la “*conversió a la penitència*”, segons el mateix Ramon diu, va tenir lloc l’any 1263, fou tres anys abans de la mort del Bisbe. I fou durant el seu pontificat que Ramon peregrinà a Rocamador i Sant Jaume de Compostel·la i també els seus primers temps d’estudi i oració posteriors a la conversió

Ramon de Torrella, en morir l’any 1266, fou enterrat a un bell sepulcre situat a la part esquerra de la Capella.

ramon llull a la catedral de mallorca

El record d'aquest Bisbe, ens condueix a la memòria dels altres pastors que regiren la diòcesi mallorquina durant la vida de Lull i amb els quals, directa o indirectament, aquest tingué contactes. Foren quatre:

Pere de Morella (1266 - 1282). Ramon va viure durant el pontificat d'aquest Bisbe una de les etapes més interessants del propi itinerari interior: el temps dels inicis de l'activitat literària (escriu el *Llibre de Contemplació* i la primera versió de l'Art: "*Art abreujada d'atrob-
bar veritat*", per exemple); l'aprenentatge de la llengua àrab i llatina; cridat per Jaume II, fa un dels primers viatges a Montpeller; però sobre tot, es funda a instàncies d'ell el monestir

de Miramar, per mitjà d'una butlla papal de l'any 1276. Tretze franciscans hi han d'estudiar l'àrab per tal de trobar-se en condicions d'evangelitzar els musulmans. Sens dubte, no es podia fer aquesta fundació sense el coneixement i el vist i plau del Bisbe diocesà, que, pel que sembla, ho degué veure amb molts bons ulls. El Bisbe morí a Roma el 1282. Algun historiador afirma que l'enterraren a la **Capella del Corpus Christi** com el seu immediat antecessor; però no hi ha constància certa de que fos així.

Ponç de Jardí (1283 - 1303). Li tocà viure circumstàncies molt difícils, perquè foren els temps de les lluites entre el seu rei legítim, Jaume II i Pere d'Aragó i més tard, contra el fill de Pere, Alfons. Final-

ment, l'intent d'apoderar-se del regne de Mallorca per part de Pere el Gran d'Aragó només es va frustrar per la prematura mort d'aquest. El Bisbe Ponç es veié obligat a prendre partit i ho feu pel seu rei, cosa que el situà en el bàndol dels perdedors. Va patir desterro i fou privat dels béns que li pertocaven. Per aquest motiu, el Papa Honori IV el 1286 hagué de manar que es proveís al seu sosteniment. El mateix va fer el successor Nicolau IV. El 1295 Bonifaci VIII va aconseguir que en el tractat d'Anagni hom li retornàs a Jaume II el seu reialme. El mateix Bonifaci VIII agregà a la seu mallorquina la illa de Menorca, regida per un vicari general.

No sabem la data exacta del seu retorn a Mallorca, probablement fou entorn de la recuperació del poder per part de Jaume II. Morí el 1303 i està enterrat a l'antiga **Capella de Santa Catalina** de la Seu, a l'entrada de la Sagristia de Vermells.

Guillem de Vilanova (1303 - 1318). Mentre era Bisbe nostre, varen succeir coses de cabdal importància pel que fa a Ramon Llull.

En primer lloc, l'abolició de l'orde dels Templers, els Mestres del qual entorn del 1300 havia intentat conquerir pels seus ideals; morí Jaume II, l'any 1311, el gran amic i protector de Ramon; finalment, morí també Llull, el 1316.

Compte tingut dels nombrosos viatges portats a terme per Ramon durant els anys del pontificat d'aquest Bisbe i el poc temps que va passar a Mallorca, no degué tenir massa oportunitats de mantenir molts de contactes amb ell. El Bisbe morí l'any 1318 a Ciutat i està enterrat a la **Capella del Corpus Christi** de la nostra Catedral.

Per a la vida de Ramon Llull, sobre tot per a la formació del seu pensament i espiritualitat, el contacte amb els Bisbes de la seva terra fou segurament significatiu. Recordem que la versió catalana de la *Vida Coetània* diu que va ser sentint predicar “un bisbe” en la diada de Sant Francesc, probablement a l'església de Santa Margalida de Ciutat, que acabà de rematar els seus propòsits de conversió. És molt possible que es tracti d'una referència volguda a la importància sacramental que Llull atribuïa al ministeri episcopal com a presència del Crist Ressuscitat en l'Església. Si aquet Bisbe era o no el de Mallorca, no ho sabem.

De manera molt especial en la novel·la “*Blanquerna*” però no exclusivament, Ramon Llull exposa la seva forma d'entendre l'episcopat. I ho fa, segons el seu estil habitual, en la doble manera que es sol acostar a les coses i a les situacions: des de la crítica d'allò que hi ha, per tal de proposar el seu ideal elaborat a la llum de l'evangeli.

En aquest sentit, poden ser representatius els textos que aquí aportam:

“Llavors tragué Blanquerna un crucifíx que portava sempre amb ell, el mostrà al bisbe i a tots els qui amb ell estaven i es posà a cridar-los:

‘Mort és Jesucrist i morta és la devoció. Per honorar Jesucrist foren establertes les prelatures, dignitats, priorats, canonicats, pabordies i tots els altres beneficis eclesiàstics; però, qui és qui honora Jesucrist? No sou vós, sinó qui honora la seva Passió’

Molt plorà Blanquerna en aquesta ocasió i el bisbe i tots els qui amb ell estaven restaren molt avergonyits davant d’aquell retret” (Llibre d’Evast i Blanquerna).

“Digues-me, neci: Has vist alguna vegada un home fatu?”

Respongué que ell havia vist un bisbe que tenia en la seva taula molts vasos i molts plats i ganiets de plata i tenia en llur cambra molts vestits i gran lli i en les seves arques molts diners i a la porta del seu palau hi havia pocs pobres” (Llibre d’Evast i Blanquerna).

“Respongué el bisbe dient que major honra es dona a Déu fent llimosna, que tenint una família nombrosa i supèrflua per ostentació i vanagloria; puix molt més honorat queda la casa del prelat quan es troben les seves portes obertes a molts de pobres a qui es dona aliment i a qui es fa llimosna que no quan en la taula del prelat es serveix en copes daurades i altres vaixelles de plata, ni quan hi ha en les estables molts de cavalls i mules; i molt manco quan en els seus cofres s’hi guarden preciosos vestits i molta moneda i diners recaptats” (Llibre d’Evast i Blanquerna).

7. A la Capella de la Corona:

Prosseguim. Tornam travessar la nau central i anam a una de les capelles més monumentals de la Seu: la que guarda la imatge de la Mare de Déu Morta, l’advocació mallorquina a l’Assumpció de Maria, la Mare del Senyor, que es celebra el dia 15 de cada mes d’agost i és, a més, la festa patronal de la nostra Catedral. Es construí prest, en el segle XIV. Originàriament estava dedicada a la *Passio Imaginis*. Però el retaule actual és del segle XVIII. El centre és ocupat per una verge dolorosa que contempla una corona d’espines. I també s’hi troba una crucifixió del Senyor, a la part de dalt. Sembla que el seu patronat pertanyia als descendents de la família de Ramon Llull. Per aquest motiu, també probablement, sobre la reixa de ferro hi ha un medalló amb la imatge de Ramon i una inscripció llatina, als seus peus, que diu: *“Vet aquí les armes amb que, cenyit, Ramon venç el món i el mal i el maligne”*. De la boca de Ramon en surt, dirigida al crucifíx que es vbeu un poc més amunt, l’expressió: *“O bonitas”*, una forma de reconeixement per part de Llull que Jesús crucificat és la manifestació màxima de la bondat, lloc on conflueixen, segons el pensament medieval, la bellesa i la veritat. Una bella manera de resumir el nucli de la vida i de l’obra sencera de Mestre Ramon. Tractant-se d’una capella

memorial de la Passió del Senyor, enllestida amb una gran quantitat de sants i santes, molts d'ells màrtirs, el text llatí fa referència a la força que Ramon rebé de la creu de Jesús i de la passió. I recorda als contempladors que és sempre amb els ulls posats en l'amor que es manifesta en els patiments del Senyor que troben els seus deixebles el coratge de la fidelitat. Per això nosaltres recordarem el moment definitiu de tota vida, també la de Ramon: la mort, entesa i viscuda com el do màxim, total, gratuït, a l'Amat:

"Cantaven los aucells a l'alba, i es despertà l'amic qui és l'alba; i los aucells feniren llur cant, i l'amic morí per l'amat, en l'alba."

(Del Llibre d'Amic i Amat).

ramon llull a la catedral de mallorca

8. A la Capella Reial:

Entram ja ara a la **Capella Reial**, verdader centre de la Seu sencera. Aquí i amb molt bon encert, l'any 1992 s'hi volgué fer memòria de Ramon Llull. Aquesta vegada, l'encarregat fou Pere Cànovas i Aparicio, que construí un bell vitrall, realitzat a la Casa Carles Alavedra Oriach de Barcelona.

La figura del sant es situa a la part superior del primer vitrall del costat de l'Evangeli, el més proper a la nau central; Ramon hi és representat de la forma tradicional: el llibre en una mà i el cordó de franciscà que l'identifica en la iconografia mallorquina. Sobre el cap, una flama rememora la principal dimensió per la qual és recordat i venerat: la inspiració dels seus escrits, gràcies als quals molts s'endinsen en la bellesa del misteri del Déu Trinitat.

Nosaltres hi contemplam la realització, més enllà del que ell mateix hauria previst, dels propòsits fets els dies del recés a Randa, en l'època de la seva conversió:

“Aquestes són, doncs, les tres coses que prengueren forma dins el seu pensament, això és: dedicar la seva vida a honorar Jesucrist, escriure els llibres esmen-tats i fer construir i edificar diversos monestirs” (Vida Coetània).

9. A la Capella de la Trinitat:

Dirigim ara la mirada a la Capella de la Trinitat. La Seu guarda en aquest lloc i per voluntat seva les despulles del successors del Conqueridor, el seu fill Jaume, que fou rei de Mallorca amb el nom de Jaume II (1376-1311). La nostra tradició l'anomena “*el bon rei en Jaume*”, perquè fou el qui organitzà l'administració i dotà d'institucions de govern el Regne rebut del seu pare, no sense greus dificultats.

Fou el gran amic de Ramon Llull des de la joventut, el seu protector i qui li ajudà tot quan pogué en les seves empreses; per exemple, en la fundació del monestir de Miramar (1276) i en el reconeixement de la ortodòxia dels seus escrits. Fins a la mort primerenca del rei el 1311, man-

tingueren una relació constant i per part de Ramon, agraïda. Ens sembla un bon moment per demanar a Jesús, amb paraules de Llull, el do de l'amistat:

“Molts són, Senyor, los meus amics: per la vostra amor i per vos servir, m'ajuden i m'aconsellen; per ço vos preg per ells, perquè vos siguin agradables i d'ells tengueu mercè i pietat, per ço com en mi vos amen i per vos a mi m'ajuden i de mi s'enamoren. Senyor, perdonau-los i escoltau-los i donau-los mercè i d'ells tingau pietat i que en est mon tal vida a ells doneu que en la vida de l'altra segle pusquen vos fruir i vos lloar i beneir per sempre” (Oracions de Ramon).

ramon llull a la catedral de mallorca

10. Al mur de migjorn, a la dreta del portal del Mirador:

Sortim ja de la Seu. Ens dirigim vers la paret de la banda del Mirador, tot just a la vora del portal que du aquest nom i a la seva dreta.

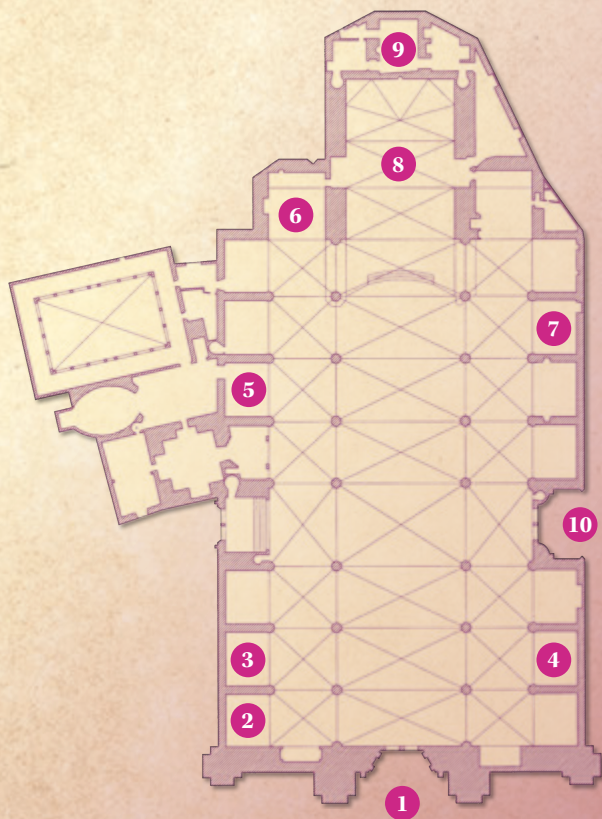
Allà, hi ha dos grafitis miniats que representen o volen representar dos arbres, gairebé idèntics. Segons una antiga tradició oral, que no hem pogut comprovar documentalment, seria fruit de la protesta dels mallorquins davant de la persecució a la que el Bisbe Juan Diaz de la Guerra (1772-1777) va sotmetre els defensors de Llull, del qual prohibí el culte i qualsevol referència pública, secundat malauradament per l'autoritat civil. Eren els temps tristos de la destrucció de les nostres institucions en ocasió d'haver perdut la guerra de Successió i de la conseqüent victòria de Felip V, de trists records (1712). Aleshores, dibuixaren a les parets de la Seu l'arbre de Ramon, per tal de perpetuar-ne la memòria. Com és palès, ho aconseguiren... i nosaltres els ho agraïm.

Amb aquest record entranyable, posarem punt i final al nostre recorregut. I ens acomiadarem de Ramon Llull fent nostres les paraules que el *Breviloquium* posa en la seva boca, tot just retornat del pelegrinatge a Compostel·la i a Rocamadour, als inicis de la conversió:

“O gloriós Sant Jaume i vosaltres tots els sants de Déu! A vosaltres m'acost per demanar-vos com a peregrí que som. Instruïu-me i ensenyau-me, intercediu per mi davant de nostre Senyor Jesucrist i de la seva Santíssima Mare, per tal que pugui ser per la gràcia bondadosa de la seva sabiduria infinita instrument i agent de la seva voluntat, a lloança i honor d'Ell; així, Aquell de qui emana tot allò que és bo, doni compliment al meu desig, si és del seu grat i si la intenció és bona, que no quedi defraudada. Perquè el meu objectiu final és que Ell sigui amat en la veritat del seu ser i de les seves obres per tots els homes racionals; de tal manera que per tots sigui beneït, reconegut i lloat”.

ITINERARI

1. Façana de la Seu
2. Capella de la Immaculada
3. Capella de Sant Sebastià
4. Capella del Sagrat Cor de Jesús
5. Memorial del Sants i Beats mallorquins
6. Capella del Corpus Christi
7. Capella de la Corona
8. Capella Reial
9. Capella de la Trinitat
10. Mur de migjorn

